

Sygn. akt II AKa 461/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 stycznia 2017r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA – Zbigniew Kapiński

Sędziowie: SA – Dorota Tyrała

SA – Józef Ciurko (spr.)

Protokolant: – st. sekr. sąd. Katarzyna Rucińska

przy udziale Prokuratora Gabrieli Marczyńskiej - Tomali

po rozpoznaniu w dniu 20 stycznia 2017 r.

sprawy L. C.

o odszkodowanie i zadośćuczynienie za szkodę i krzywdę wynikłe z zastosowania tymczasowego aresztowania i innych środków

na skutek apelacji, wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 28 września 2016 r. sygn. akt VIII Ko 105/15

wyrok w zaskarżonej części utrzymuje w mocy;

koszty sądowe za postępowanie odwoławcze ponosi Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Pełnomocnik L. C. złożył w dniu 9 listopada 2015 r. (data wpływu) wniosek o zasądzenie od Skarbu Państwa kwoty 280.000 (dwieście osiemdziesiąt tysięcy) zł tytułem zadośćuczynienia oraz kwoty 41.149 (czterdzieści jeden tysięcy sto czterdzieści dziewięć) zł tytułem odszkodowania za szkodę i krzywdę, doznane wskutek zastosowania wobec niego tymczasowego aresztowania i innych środków przymusu w sprawie sygn. akt IV K 973/08 Sądu Rejonowego dla Warszawy Żoliborza.

Na rozprawie przed Sądem I instancji w dniu 9 sierpnia 2016 roku pełnomocnik wnioskodawcy podtrzymał powyższy wniosek domagając się zasądzenia kwoty 48149 (czterdzieści osiem tysięcy sto czterdzieści dziewięć) zł oraz kwoty 280.000 (dwieście osiemdziesiąt tysięcy) zł tytułem zadośćuczynienia.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 28 września 2016 r. sygn. akt VIII Ko 105/15:

1. na podstawie art. 553 § 2 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. do dnia 14 kwietnia 2016 r. w zw. z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie oddalił,
2. na podstawie art. 554 § 4 k.p.k. kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Apelację od tego wyroku wniósł **pełnomocnik wnioskodawcy**.

Wyrokowi temu zarzucił:

I. naruszenie przepisów postępowania mający wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj. :

1) art. 4 k.p.k. i art. 7 k.p.k. w zw. z art 410 k.p.k. poprzez dokonanie dowolnej i sprzecznej z zasadami logicznego rozumowania oceny dowodów, w szczególności poprzez nierozważenie całego zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz zupełnie swobodną, niedozwoloną i nieuprawnioną jednostronną ocenę prawną zgromadzonych w sprawie dowodów na niekorzyść wnioskodawcy, tj. przyjęcie przez Sąd, iż wykazane dokumenty nie wykazują szkody deklarowanej przez wnioskodawcę poniesionej wskutek tymczasowego aresztowania i innych środków zapobiegawczych;

2) art. 4 k.p.k. i art. 7 k.p.k. w zw. z art 410 k.p.k. poprzez dokonanie dowolnej i sprzecznej z zasadami logicznego rozumowania oceny dowodów, w szczególności poprzez nierozważenie całego zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz zupełnie swobodną, niedozwoloną i nieuprawnioną jednostronną ocenę prawną zgromadzonych w sprawie dowodów na niekorzyść wnioskodawcy co skutkowało:

a) błędnym i bezpodstawnym pominięciem okoliczności, iż wnioskodawca w czasie zatrzymania, tymczasowego aresztowania i w okresie stosowania środków przymusu przez wymiar sprawiedliwości nie był narażony na szczególnego rodzaju uciążliwości, podczas gdy doznał on pokrzywdzenia w sferze materialnej i niematerialnej (m. in.: utrata pracy, zaufania pracodawcy, dobrego imienia, naruszenie dóbr osobistych, odosobnienie od rodziny w tym żony, przeżycia natury moralnej, ostracyzm środowiskowy) co wiązało się z dużą uciążliwością dla niego;

b) błędnym przyjęciem, że wnioskodawca bezprawnie utrudniał postępowanie karne w przedmiotowej sprawie, podczas gdy całokształt ujawnionych okoliczności, w tym treść zeznań wnioskodawcy jak i treść wyroku uniewinniającego w sprawie IV K 973/08 w sprawie Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie wskazuje, iż wobec bezzasadności postawionych zarzutów karnych, oraz wobec prowadzenia w Wielkiej Brytanii przez wnioskodawcę legalnego i rejestrowanego życia, w tym zawodowego (przez co jego miejsce pobytu, zamieszkania i pracy było przez cały czas do ustalenia także przez organy polskie w ramach transgranicznej współpracy państw europejskich) jednoznacznie wskazuje, iż zachowanie wnioskodawcy nie miało na celu bezprawne utrudnianie postępowania i że słusznie przypuszczał, iż sprawa uległa już zakończeniu przed jego wyjazdem;

3) art. 558 k.p.k., który nakazuje w sprawach o odszkodowanie za niesłuszne tymczasowe aresztowanie w kwestiach nieuregulowanych w k.p.k. stosować odpowiednio przepisy dotyczące procedury cywilnej zawarte k.p.c. a poprzez to art. 322 k.p.c. który stanowi, iż jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy poprzez jego niezastosowanie;

4) art. 553 § 2 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. do dnia 14 kwietnia 2016 r. i art. 41 ust 5 w zw. z ust 1 i 2 Konstytucji RP i art. 77 ust. 1 Konstytucji RP zw. z art. 31 ust. 2 Konstytucji RP i art. 5 ust. 5 Konwencji z 1950 r. o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności polegające na bezzasadnym oddaleniu wniosku o odszkodowanie wskutek uznania, że tymczasowe aresztowanie wnioskodawcy nie było niewątpliwie niesłuszne i wobec dowolnego i bezzasadnego przyjęcia, iż wnioskodawca bezprawnie utrudniał postępowanie, w sytuacji, gdy środek ten w istocie zastosowano z rażącym naruszeniem art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k. albowiem nie zachodziła obawa ucieczki bądź ukrywania się wnioskodawca, a jednocześnie wnioskodawca został uniewinniony od zarzucanych mu czynów, które były podstawą stosowania środków zapobiegawczych, co skutkowało rażącym naruszeniem art. art. 552a § 1 k.p.k.;

Mając na względzie powyższe zarzuty, wniósł o:

I. zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie przedmiotowego wniosku poprzez zasądzenie od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Warszawie na rzecz L. C. kwoty 280 000,00 zł (dwieście osiemdziesiąt tysięcy złotych 0/100) tytułem zadośćuczynienia oraz kwotę 48 149,00 zł (czterdzieści osiem tysięcy sto czterdzieści dziewięć złotych 0/100) tytułem odszkodowania za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie, tymczasowe aresztowanie, stosowanie środków przymusu w okresie od dnia 10 stycznia 2011 r. do dnia 02 sierpnia 2011 r. w sprawie Sądu Rejonowego dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie sygn. akt IV K 973/08 z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia oraz zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych;

II. zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy L. C. jest bezzasadna i to w stopniu wręcz oczywistym - i jako taka nie zasługuje na uwzględnienie.

Kontrola odwoławcza przeprowadzona przez Sąd Apelacyjny w pełni potwierdziła prawidłowość stanowiska Sądu I instancji w zakresie przyczyn oddalenia żądań wnioskodawcy i to zarówno w zakresie odszkodowania, jak i zadośćuczynienia.

Jak to wynika z treści wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie i stosowanie środków przymusu wniesiony w niniejszej sprawie wniosek został oparty o treść art. 554§4 k.p.k. w brzmieniu sprzed 1 lipca 2015 roku i art. 552a c§1 k.p.k. w zw. z ar. 29 i 40 ustawy nowelizującej (vide wniosek - k. 2 akt sprawy sygn.. akt VIII Ko 105/15). Wskazana we wniosku podstawa prawna dochodzonego roszczenia nie jest prawidłowa.

Jest bezsporne, że wniosek o odszkodowanie wpłynął w niniejszej sprawie w dniu 9 listopada 2015 roku – całkowicie niezrozumiałe jest zatem odwoływanie się przez pełnomocnika do stanu prawnego obowiązującego przed wejściem w życie ustawy z dnia 23 września 2013 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2013. 12470) zmieniającej obowiązujący stan prawny z dniem 1 lipca 2015 roku. Równocześnie zgodnie z treścią art. 25 ust. 3 ustawy z 11marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016.437) po raz kolejny modyfikującej stan prawny w niniejszej sprawie zastosowanie miały przepisy k.p.k. w brzmieniu przed wejściem w życie ustawy zmieniającej kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 11 marca 2016r. (tj. przed dniem 15 kwietnia 2016r.) – czyli w przypadku wnioskodawcy w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 roku.

Podkreślenia przy tym wymaga, że Sąd I instancji dokonał właściwej wykładni przepisów i prawidłowo wskazał, że w stanie prawnym mającym zastosowanie do niniejszej sprawy mają zastosowanie unormowania zawarte w art. 553 § 2-4 k.p.k., a te w sposób kategoryczny określały w wymienionym przepisie przypadki wyłączenia roszczeń odszkodowawczych – w tym wyłączenie roszczenia z tytułu wykonania środka przymusu bezspornie następowało, jeżeli jego zastosowanie nastąpiło z powodu bezprawnego utrudniania postępowania przez oskarżonego (art. 553 § 2 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym do 1 lipca 2015 roku do 15 kwietnia 2016 roku).

Zarzuty i argumentacja zawarta w apelacji skarżącego pełnomocnika wnioskodawcy uzasadniają pogląd, że w tym zakresie wyrok Sądu I instancji nie jest kwestionowany.

Pełnomocnik wnioskodawcy podnosząc w punkcie I.4 skargi odwoławczej zarzut oparty o treść art. 553 § 2 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. do dnia 14 kwietnia 2016 r. i art. 41 ust 5 w zw. z ust 1 i 2 Konstytucji RP i art. 77 ust. 1 Konstytucji RP zw. z art. 31 ust. 2 Konstytucji RP i art. 5 ust. 5 Konwencji z 1950 r. o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności kwestionuje w istocie pogląd wyrażony przez Sąd Okręgowy, że tymczasowe aresztowanie wnioskodawcy nie było niewątpliwie niesłuszne i w sposób nieuprawniony Sąd ten przyjął,

iż wnioskodawca bezprawnie utrudniał postępowanie, w sytuacji, gdy środek ten w istocie zastosowano z rażącym naruszeniem art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k.

Zarzut ten nie zasługuje na akceptację. Sąd Okręgowy analizując okoliczności w jakich został zastosowany wobec L. C. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania w sprawie Sądu Rejonowego dla Warszawy Żoliborza w Warszawie o sygn. akt IV K 526/06 trafnie uznał, że decyzja niniejsza była w pełni uzasadniona, bowiem stosując ten środek zapobiegawczy Sąd Rejonowy dla Warszawy Żoliborza w Warszawie miał pełne podstawy, by przyjąć że L. C. bezprawnie utrudnia postępowanie karne, ukrywając się. Tym samym nie doszło do obrazy art. 258§1 pkt 1 k.p.k. wskazanego jako podstawy zastosowania tymczasowego aresztowania wobec wnioskodawcy w niniejszej sprawie.

Ustalenia Sądu I instancji co do okoliczności w jakich tymczasowe aresztowanie zostało zastosowane wobec L. C. zostały poczynione w oparciu o całość okoliczności ujawnionych w sprawie, a wynikających w szczególności z analizy akt sprawy Sądu Rejonowego dla Warszawy Żoliborza w Warszawie o sygn. IV K 562/06.

Wskazać przy tym należy, że ocena materiału dowodowego dokonana przez Sąd meriti jest prawidłowa. Wbrew twierdzeniom skarżącego nie narusza ona zasady obiektywizmu wyrażonej w art. 4 k.p.k.. Została ona również dokonana z uwzględnieniem reguł sformułowanych w art. 7 k.p.k. – a zatem jest oceną bezstronną i nie narusza granic oceny swobodnej, jest zgodna z zasadami wiedzy i doświadczenia życiowego oraz nie zawiera błędów faktycznych lub logicznych. Sąd Okręgowy przestrzegając także reguł przewidzianych w przepisie art. 410 k.p.k., o czym świadczy treść uzasadnienia zaskarżonego wyroku, w którym Sąd I instancji odniósł się do wszystkich zgromadzonych dowodów oraz dokonał ich oceny, wypełniając tym samym wymogi art. 424 k.p.k. Równocześnie z uwagi na wyczerpujące omówienie dowodów zgromadzonych w sprawie przez Sąd pierwszej instancji, którą to argumentację Sąd Odwoławczy podziela w pełnym zakresie, ponowne jej przytaczanie jest zbędne.

Rozważając zarzuty zawarte w apelacji pełnomocnika wnioskodawcy z całą stanowczością stwierdzić należy, że nie może sprowadzać się kwestionowanie orzeczenia – jak czyni to skarżący – do polemiki z ustaleniami Sądu wyrażonymi w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Sama bowiem możliwość przeciwstawienia ustaleniom Sądu orzekającego odmiennego poglądu w kwestii ustaleń faktycznych, opartego na innej ocenie dowodów niż uczynił to Sąd I instancji, a zwłaszcza tylko na depozycjach wnioskodawcy i lansowaniu tezy, że środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania został zastosowany wobec L. C. na skutek nieudolności organów ścigania, brak podjęcia czynności w celu ustalenia miejsca zamieszkania, a także wydanie postanowienia w przedmiocie tymczasowego aresztowania „na zapas” – a więc z obrażą art. 258§1 pkt 1 k.p.k. – nie może być skuteczna, skoro argumenty te pomijają okoliczności, które miał na uwadze Sąd Okręgowy wydając wyrok.

Wbrew zarzutom pełnomocnika w sprawie uwzględniono wszystkie przeprowadzone dowody – w szczególności Sąd I instancji wyczerpująco przedstawił powody z jakich uznał, że własnym zawinionym zachowaniem polegającym na ukrywaniu się i nie przebywaniu w miejscu swojego stałego zameldowania w Polsce L. C. doprowadził do zastosowania wobec niego tymczasowego aresztowania. Pogląd ten zasługuje na pełną akceptację Sądu Apelacyjnego.

W efekcie trafny jest końcowy wniosek Sądu I instancji, że wobec ustalonego zachowania wnioskodawcy nieuzasadnione jest ponoszenie odpowiedzialności odszkodowawczej przez Skarb Państwa.

Podkreślenia przy tym wymaga, że nie ma również racji pełnomocnik wnioskodawcy twierdząc, że wydanie prawomocnego wyroku uniewinniającego musi prowadzić do ustalenia, że aresztowanie w takiej sprawie było niewątpliwie niesłuszne. Odpowiedzialność Skarbu Państwa za wyrządzoną szkodę z zastosowania tymczasowego aresztowania oparta jest niewątpliwie o zasadę ryzyka, na którą powołuje się skarżący – i to zarówno w stanie prawnym obowiązującym w dacie do dnia 1 lipca 2015 roku, jak i w oparciu o przepisy zastosowane w niniejszej sprawie oraz obowiązujące na skutek późniejszych nowelizacji. Niemniej ugruntowane jest i jednolite orzecznictwo sądowe (dość w tym zakresie odwołać się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 września 1999 r., I KZP 27/99, OSNKW 1999, z. 11-12, poz. 72.), że w wypadku stosowania tymczasowego aresztowania, gdy oskarżony (podejrzany) ukrywał się lub uporczywie nie stawiał się na wezwania nie można przyjąć niewątpliwie niesłuszności tego środka zapobiegawczego. Takie tymczasowe aresztowanie trzeba uznać za słuszne, umożliwiające organom państwa realizację

obowiązku określonego w art. 2 k.p.k. Ten wypracowany i utrwalony przez lata pogląd orzecznictwa i doktryny, iż jest w dalszym ciągu aktualny i znajduje odzwierciedlenie w treści obowiązujących przepisów. Tym samym zasada ryzyka w wypadku wydania prawomocnego wyroku uniewinniającego ma zastosowanie wyłącznie wówczas, gdy zaistniał przypadek niewątpliwie niesłusznego pozbawienia wolności (na gruncie przepisu art. 552§4 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 roku), czy też nie została wyłączona odpowiedzialność odszkodowawcza Skarbu Państwa na podstawie regulacji z art. 552a§1 k.p.k. i art. 553§2 k.p.k. na gruncie przepisów obowiązujących od dnia 1 lipca 2015 roku do dnia 14 kwietnia 2016 roku), czy wreszcie przypadek przywróconego nowelizacją z 2016 roku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania, przewidzianego aktualnym brzmieniem art. 552§4 k.p.k.

Odnosząc się zaś do wskazanego w treści apelacji naruszenia art. 5 ust. 5 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. 1993, Nr 61, poz. 284 z późn. zm.) wskazać należy, że zarzut ten jest bezpodstawny.

Powołana Konwencja w zapisach art. 5 zapewnia ochronę przed arbitralną ingerencją ze strony Państwa w przysługujące jednostce prawo do wolności. Przewidziany w art. 5 ust. 1 tejże Konwencji katalog wyjątków od tego prawa jest katalogiem zamkniętym. Wielokrotnie orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wskazywało, że jedynie ich wąska wykładnia jest zgodna z celem tego przepisu, czyli z zapewnieniem, iż nikt nie został pozbawiony wolności w sposób arbitralny. Treść powołanego przepisu jednoznacznie wskazuje, że pozbawienie wolności wskutek zastosowania tymczasowego aresztowania musi być zgodne z prawem, jak też środek musi być także konieczny w okolicznościach danej sprawy. Tym samym mając na względzie wyżej już omówione ustalenia, prawidłowo poczynione przez Sąd Okręgowy i zasługujące na pełną akceptację Sądu Odwoławczego nie ma racji skarżący pełnomocnik wnioskodawcy odwołując się do treści art. 5 ust. 5 powołanej Konwencji, bowiem przepis ten miałby zastosowanie jedynie w sytuacji, gdyby nie zostały spełnione warunki wynikające z treści art. 5 ust. 1 powołanej Konwencji.

W tym stanie rzeczy stwierdzić należy, skoro nie zostały skutecznie podważone podstawy oddalenia przez Sąd I instancji złożonego przez pełnomocnika wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie to nie ma również przyczyn do czynienia rozważań w zakresie podnoszonej przez wnioskodawcę wysokości szkody poniesionej na skutek tymczasowego aresztowania i innych środków zapobiegawczych, uciążliwości jakie wymienione środki powodowały dla niego i stopnia pokrzywdzenia w sferze materialnej czy niematerialnej.

W podsumowaniu uznać zatem należy, że nie zasługują również na uwzględnienie wnioski końcowe zawarte w apelacji pełnomocnika wnioskodawcy.

Z tych wszystkich powodów Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku, o kosztach sądowych za postępowanie odwoławcze orzekając zgodnie z art. 554 k.p.k.